

UNA MALA SALUT DE FERRO
Isidor Cònsul

-Miquel de Palol, L'Angel d'Hora en Hora. Edicions Proa. Barcelona, 1995.

-

Segons com es miri poden ser punts de casualitat però les xambes existeixen. Així, en aquest pa de cada dia del comentari crític i literari, m'ha tocat aterrar en la darrera novel·la de Miquel de Palol després de visitar devotament el Quartet d'Alexandria, reeditat en un sol volum per al darrer mercat nadalenc. Aquest joc de transició ràpida i passada llarga de Lawrence Durrell a Miquel de Palol m'ha fet adonar de l'existència d'un paral·lelisme interessant entre totes dues novel·les, tot i el gavadal de diferències que hi ha entre el Quartet D'Alexandria i L'Angel d'Hora en Hora.

Hi ha un cabàs de diferències, en efecte, entre tots dos títols, però rere les dissemblances apareix el punt de convergència en l'exercici d'especulació teòrica sobre la pròpia construcció del text narratiu. Així, de la mateixa manera que un tema cabdal de Quartet d'Alexandria és la teorització de la novel·la i la recerca d'alternatives per evitar-ne enfocaments parcials, també el darrer títol de Miquel de Palol s'ha apuntat al mateix curset de reciclatge fins a convertir L'Angel d'Hora en Hora en la novel·la d'un que vol fer una novel·la, entre altres coses. I m'afanyo a apuntar que es tracta d'eixos de reflexió complementaris i que Durrell i Palol roden per galàxies diferents de l'especulació narrativa. Ara bé, n'hi ha prou, em penso, amb l'estricta punt de coincidència per emfasitzar en positiu la intel·ligència i la modernitat del darrer lliurament de Miquel de Palol. D'altra banda, tots dos saben que els miralls de la novel·la s'han trencat en mil bocins, que ja fa un segle que es parla de crisi del gènere i que construir-ne una a les acaballes del mil·lenni vol

dir encarar-se a altres reptes de la narrativitat. Mirant de definir, per exemple, l'actitud de narrar sobre la mateixa narració.

FICCIO I REALITAT DE LA FICCIO

L'Angel d'Hora en Hora pot semblar una proposta diferent dels models a què Miquel de Palol ens té acostumats, sobretot dels dos atots de referència: El Jardí dels Set Crepuscles (1989) i Igur Neblí (1994). Però no és ben bé així. Si el mercat del valor literari anés a pes, el seu format convencional potser en faria una obra més discreta respecte dels títols majors de la pròpia escuderia. Sortosament, a la borsa dels valors literaris es fila més prim i, en aquest cas, la gràcia de L'Angel d'Hora en Hora es disfressa amb l'aparença d'un exercici lúdico-narratiu que capgira els seus plantejaments des de l'inici a la fi de la narració. De primer, el lector es troba amb l'enjòlit d'un plantejament original i amb l'argument d'un tipus penjat pels afers de la vida que, mitjantçant una revista de contactes, fa una donació-venda de semen a una parella de dones que vol tenir descendència. El fet el deixa tocat per una de les mosses i tot seguit comença a enderiar-se -pare potencial com se sent- pel fruit de la singular donació i venda. La història comença amb empenta i es trenca amb la inclusió d'uns paquets de material divers (Anotacions en quadern, enregistraments en cinta, etcètera, de Vincent Garcia), on es barregen les trifulques del mateix protagonista per lliurar-se de la mili, reflexions sobre el procés de construcció de la novel·la que vol escriure el protagonista i records del seu temps d'estudiant a l'Escola d'Arquitectura. Aquestes anotacions van prenent gruix i acaben mentjant-se la història inicial que es resol amb una clara i conscient precipitació.

Perquè d'això es tracta i aquest és el truc de la novel·la. Jugar amb un nom, Vincent Garcia, i fer-lo, a més de protagonista de la història

inicial, l'escriptor que comença una novel·la a partir de l'anunci d'una revista de contactes que demana un donant de semen. Abans de passar l'anècdota al paper decideix ell mateix de provar-ho i tot plegat s'acaba en el vell tema de barrejar la ficció amb la pretesa realitat de la ficció.

TEORIA I PRACTICA DEL RETALL

No és, però, l'únic element de continuïtat dins de la narrativa paloliana. L'Angel d'Hora en Hora troba els seus moments més sucosos en l'estratègia del retall i de la narració dins de la narració. El protagonista viu al centre de diferents històries creuades i, al mateix temps, els personatges amb què es relaciona expliquen històries que ell selecciona i incorpora. Des d'aquesta perspectiva, el conjunt s'assembla als tirabuixons d'un escalètric d'autopista, un espai de circulació a lloure per on van i vénen, amb diferents nivells i velocitats, els relats, contes i històries que s'incorporen als eixos esmentats de la novel·la.

Del conjunt, en surt, i no podia ser d'altra manera, una realitat esbocinada i a trossos. Perquè, com ja he apuntat, el mirall que els novel·listes del XIX assajaven de passar tot al llarg d'un camí fa temps que ha espetegat en mil bocins i la suma desordenada dels fragments només pot oferir imatges caòtiques i contradictòries. Retalls que a voltes es multipliquen en replecs interiors furgant, no sé si desesperadament, vies de solució a la hipotètica crisi de la novel·la. En tot cas, alternatives joganeres com la de Miquel de Palol -i no cal dir, el monument de Durrell- serveixen per demostrar, any rera any, la mala salut de ferro de la novel·la contemporània.

Isidor Cònsul